

prof. dr hab. Artur Mezglewski – Kierownik Katedry

Opole, dnia 28 stycznia 2015 r.

Recenzja rozprawy doktorskiej

Prof. zw. dr hab. Paweł Stanisław Czarnecki, *Geneza, przebieg i skutki rozłamu w Starokatolickim Kościele Mariawitów w Polsce w roku 1935*, Warszawa 2004, ss. 242, praca doktorska napisana na Wydziale Teologicznym Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej pod kierunkiem Ks. bpa prof. zw. dr. hab. Wiktora Wysoczańskiego

1. Metodologia i zakres recenzji

Postępowanie w przewodzie doktorskim prof. zw. dr. hab. Pawła Czarneckiego wznowione zostało postanowieniem Centralnej Komisji Do Spraw Stopni i Tytułów na podstawie art. 29 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. Jak wynika z uzasadnienia tego postanowienia, wydane ono zostało w związku z uprawdopodobnieniem, iż fragmenty przedmiotowej dysertacji doktorskiej nie spełniają warunku „oryginalnego rozwiązania problemu naukowego”. W związku z powyższym, przedmiotem niniejszej recenzji będą jedynie analizy w zakresie ustalenia istnienia ewentualnych naruszeń prawa autorskiego oraz dobrych obyczajów w nauce przez autora recenzowanej pracy.

Przyjęta zostanie następująca metodologia:

- tekst dysertacji doktorskiej porównany zostanie z tekstami prac autorstwa S. Rybaka oraz K. Łojka pod kątem istnienia, bądź nie istnienia fragmentów zawierających takie same treści;
- w przypadku ustalenia identycznych treści, przeanalizowany zostanie i opisany charakter dokonanych zapożyczeń;
- na ostatnim etapie dokonana zostanie subsumpcja postanowień ustawy w odniesieniu do dokonanych ustaleń faktycznych w przedmiocie ujawnionych zapożyczeń.

2. Badanie zakresu zapożyczeń

Na podstawie badań empirycznych (porównania tekstów) ustalono, co następuje.

W pracy doktorskiej przejęte zostały teksty, rozmieszczone na 66 stronach książki autorstwa S. Rybaka, pt. *Mariawityzm. Studium historyczne*. Najczęściej doktorant skopiował całe strony, rzadziej części stron lub pojedyncze akapity. Zapożyczeń tych dokonano z następujących stron książki S. Rybaka: 9-10, 12-13, 16-17, 19-24, 26-27, 29-

32, 34-52, 54-64, 66-70, 72-74, 76-80, 82-83, 84-88, 90-91. Praktycznie przejęte zostały niemal wszystkie teksty książki, znajdujące się pomiędzy stronami dziewiątą a osiemdziesiątą ósmą, gdyż na dziewięciu stronach, których powyżej nie wyszczególniono, nie ma tekstu (znajdują się tam fotografie).

Powyżej wyszczególnione teksty rozmieszczono na 76 stronach pracy doktorskiej, tj. 15-16, 18-22, 27-86, 88-93, 105-106. Treści zapożyczone z książki S. Rybaka złożyły się na niemal cały pierwszy rozdział pracy doktorskiej. W niewielkim zakresie znajdują się one również w rozdziale drugim.

W pracy doktorskiej zamieszczono ponadto niemal cały tekst (98 stron), jaki znajduje się w książce autorstwa K. Łojka, pt. *Rozłam w tonie Kościoła mariawitów w 1935 roku (studium historyczne)*.

Merytoryczna część doktoratu prof. dr. hab. Pawła Czarneckiego (a więc bez wstępu, zakończenia, bibliografii itp.) liczy 206 stron. Dostrzeżono jedynie 29 stron tekstu dysertacji doktorskiej, który jest wolny od zapożyczeń z jednej, bądź drugiej książki.

3. Charakter dokonanych zapożyczeń z pracy S. Rybaka pt. Mariawityzm. Studium historyczne

a) Stopień zapożyczenia

Teksty zapożyczone do dysertacji doktorskiej z pracy S. Rybaka najczęściej są identyczne lub niemal identyczne. Poniższe tabele wyszczególniają te przypadki.

Tabela I. Przykłady tekstów identycznych

Mariawityzm, Studium historyczne	Praca doktorska
s. 10, akapit przedostatni i ostatni (z wyjątkiem ost. zdania)	s. 18, akapity ostatni i przedostatni
s. 13, akapity czwarty i piąty	s. 21, akapit drugi.
s. 21, akapit trzeci oraz dalsza część do str. 22	s. 31, część akapitu drugiego oraz dalsza część do str. 33
s. 24, akapity drugi, trzeci, czwarty i piąty	s. 34, akapity drugi i trzeci.
s. 36, akapit drugi	s. 42, akapit drugi
s. 36, akapity przedostatni i ostatni	s. 43, akapit drugi (od słowa „Pragnąc”) oraz trzeci
s. 38, akapit trzeci oraz tekst okólnika biskupa	s. 45, akapit drugi (od słów „Biskup Płocki”) i następne – do s. 46
s. 41, akapit trzeci	s. 49, akapit drugi
s. 41-42	s. 50, akapit drugi
s. 45-50	Od s. 52 (od słów „W Wielki Czwartek”) do końca s. 58
s. 52, akapit drugi i część trzeciego	s. 61, akapit trzeci i część czwartego
s. 56, akapit pierwszy	s. 64 akapit trzeci

s. 56 (dwa ostatnie akapity) oraz s. 57 (dwa pierwsze akapity)	s. 65, akapit drugi i trzeci
s. 57, akapity czwarty, piąty, szósty, siódmy i ósmy	s. 65-66
s. 58-59 (ostatnie trzy akapity ze s. 58 oraz prawie cały akapit ze s. 59)	s. 67-68
s. 59-60, od drugiego akapitu do końca strony 59 oraz cztery pierwsze akapity ze s. 60)	s. 68-69
s. 60-61, ostatnie trzy akapity ze s. 60, z tym, że ostatni z nich kończy się na następnej stronie	s. 70, akapit drugi
s. 61, akapity trzeci i czwarty	s. 71, akapity drugi i trzeci
s. 64, akapity trzeci i czwarty	s. 73, akapity drugi i trzeci
s. 66, akapity trzeci i czwarty (z pominięciem jednego zdania)	s. 74, akapit trzeci
s. 66-67 (ostatnie pięć wersów oraz pierwszy akapit nowej strony)	s. 74-75 (ostatnie cztery wersy i pierwszy akapit nowej strony)
s. 68, akapity trzeci i czwarty	s. 75, akapity trzeci i czwarty
s. 69, akapity pierwszy i drugi	s. 75-76 (ostatnie pięć wersów oraz tekst na nowej stronie)
s. 69-70, akapit ostatni na s. 69 oraz kolejny	s. 76, akapit trzeci i część czwartego
s. 79, akapity przedostatni i ostatni	s. 77, akapit przedostatni
s. 72, akapit pierwszy (od słów „Z tego majątku”) oraz akapit drugi	s. 77-78
s. 73, akapity drugi i trzeci	s. 79, akapit drugi (od słów „27 maja”)
s. 74, akapit drugi	s. 79, pierwsza część akapitu ostatniego
s. 74-76 (trzy ostatnie akapity na s. 74 oraz 5 wersów na kolejnej)	s. 80-81 (ostatnie 10 wersów ze s. 80 i na następnej stronie)
s. 76, akapity od drugiego do ósmego (od słowa „klasztor”)	s. 81-82 (od drugiego wersu w drugim akapicie)
s. 76. akapit ostatni	s. 82, od szóstego wersu od góry
s. 78, cztery pierwsze akapity	s. 82-83 (od drugiego akapitu na s. 82 – zadanie drugie)
s. 78, akapit przedostatni	s. 83, akapit trzeci
s. 79, od wersetu siódmego do końca strony	s. 83-84, od wersetu 12 na s. 83
s. 80, akapit ostatni	s. 85-86

s. 82, akapity przedostatni i ostatni (od słowa „Pamiętali”	s. 89-90
s. 82-83 (po trzy wersy na każdej ze stron)	s. 88-89
s. 86, akapity drugi i trzeci	s. 90-91
s. 86-87, akapity przedostatni i ostatni na s. 86 z kontynuacją na s. następnej	s. 93, akapit drugi (od trzeciego wersu)
s. 87-88, dwa ostatnie akapity na s. 87 z kontynuacją na stronie następnej	s. 92, od ósmego wiersza od dołu
s. 88, akapit trzeci	s. 93, od piątego wiersza od góry
s. 91, akapity pierwszy i drugi	s. 106, akapity drugi i trzeci

Tabela. II Przykłady tekstów niemal identycznych

Mariawityzm, Studium historyczne	Praca doktorska	Różnice
s. 19, akapity trzeci, czwarty i częściowo piąty	s. 29, akapit drugi	Przy nazwiskach dodano lata życia
s. 20, akapit drugi (z wyjątkiem ostatniego zdania)	s. 29-30	Dodane jedno słowo: „szybkim”.
s. 21 akapit drugi	s. 31, część akapitu drugiego	Słowo „posłuchanie” zamienione na słowo „audiencję”. Zamiast dwóch zdań – jedno zdanie złożone.
s. 23, akapity pierwszy, drugi, trzeci	s. 33, akapity drugi i trzeci	Spójnik „i” zastąpiony przecinkiem. Słowo „Marii” zastąpiono słowami „Matki Bożej”.
s. 24, akapity przedostatni ostatni oraz s. 25 (cała)	s. 34 (ostatnie zdanie) oraz s. 35, akapity pierwszy i drugi	Spójnik „i” zamieniono na „oraz”, dodano słowo „grzechy”, dodano przyimek „do”, Dodano słowo „Zgromadzenia”.
s. 27, akapit pierwszy	s. 35, połowa akapitu przedostatniego	Zamiast inicjałów imion wpisano imiona
s. 27, akapit trzeci	s. 35 akapit ostatni	Słowa „obeał zatwierdzić” zastąpiono słowami „obeał zająć się sprawą”
s. 29, akapit piąty	s. 36, akapit czwarty	Zmienione brzmienie pierwszego zdania.
s. 30, akapit trzeci	s. 36-37	Zmieniono szyk w pierwszym zdaniu. Tytuł encykliki

		wpisano w innym brzmieniu.
s. 30, akapit piąty (od słów „Z większą”)	s. 37 akapit drugi (od drugiego zdania i bez ostatniego zdania)	Zamiast słów „częstą Komunię św.” użyto słowa „praktykę częstej Komunii św”
s. 32, akapity przedostatni i ostatni (od słów „udała się”)	s. 39-40	Słowa „o rozłamie” zastąpiono słowami „o rozejściu”.
s. 34, akapit pierwszy	s. 40, akapit drugi (od drugiego zdania)	Dopisano w nawiasie lata życia o. Piusa. Zamieniono słowo „wziął” na słowo „przyjął”.
s. 35 (cała)	s. 41, od akapitu drugiego (po przecinku) do końca pierwszego akapitu na s. 42.	Dodano słowa „ks. Jan Kowalski” oraz standardowo: zmieniono pisownię cyfr. Zamieniono słowo „Marii” na „Matki Bożej” oraz zlikwidowano numerację przy wyliczeniu.
s. 36, akapit trzeci (od słów „Część prasy”)	s. 42, akapit ostatni	Dodano słowo „antymariawickiej”. Zamieniono słowo „plugawymi” na słowo „niewybrednymi”. Dodano „jak i katolickich”
s. 37, akapity drugi, trzeci, czwarty	s. 43-44	Dopisano lata życia abpa Nowowiejskiego. Słowo „dał” zmieniono na „przekazał”.
s. 38, akapity pierwszy i drugi	s. 44-45	Dopisano imiona zakonne oraz datę śmierci s. Marii Barczewskiej.
s.39 akapit ostatni (od słów „trzej delegaci” oraz tekst listu	s. 46-48	Dodano lata życia oraz imiona zakonne przy nazwiskach delegatów. Słowo „wyrażenie” zastąpiono słowem „wyszczególnienie”
s. 41, akapit pierwszy	s. 48, akapit trzeci	Inicjały imion zastąpiono pełnymi imionami oraz dopisano w nawiasach imiona zakonne siostr.
s. 41, akapit drugi	s. 48-49	Dopisano w nawiasach

		imiona zakonne oraz lata życia lub daty śmierci poszczególnych księży
s. 41, akapity czwarty i piąty	s. 49-50	Inicjał imienia biskupa zastąpiono pełnym imieniem
s. 42, akapity trzeci, czwarty i szósty	s. 50, akapity trzeci i czwarty	Dodano słowo „swojej”. Dodano lata życia oraz imiona zakonne suspendowanych księży.
s. 43, akapit drugi (od słów „ks. Daniel”	s. 51, akapit pierwszy	Dodano rok urodzenia ks. Daniela
s. 44, od akapitu drugiego niemal do końca strony (w tym cytat)	s. 51-52	Zlikwidowano numerację.
s. 52, akapit ostatni	s. 62, akapit pierwszy	Inicjał „F.” zamieniono na pełne imię „Feliksie”
s. 54, akapity pierwszy, drugi, trzeci i czwarty	s. 62, od drugiego akapitu do końca	Dodano słowa „przez pierwszych mariawitów”. Podzielono zdanie złożone. Inicjał zastąpiono pełnym imieniem. Zlikwidowano cudzysłów w cytacie.
s. 54, akapit przedostatni	s. 63, akapit trzeci	„Oraz” zamieniono na „a także”
s. 54-55	s. 63, akapit przedostatni	„Przez niego” zamieniono na „przez siebie
s. 55, akapit trzeci oraz cytat	s. 63-64	Słowo „niemoralnego” zastąpiono słowami „niskiego poziomu moralnego”
s. 56, akapit drugi	s. 64-65	Dodano lata życia cara
s. 57, akapit trzeci	s. 65, akapit czwarty (do słowa „obowiązujących”)	Słowo „zgromadzać” zamieniono na słowo „gromadzić”
s. 58, akapit drugi	s. 66-67	Zamiast „w lutym i marcu” zapisano „na przełomie lutego i marca”
s. 58, akapit trzeci	s. 67, akapit drugi	Zamiast inicjału zapisano pełne imię i imiona zakonne ks. Kowalskiego
s. 60, akapit czwarty	s. 70, akapit pierwszy	Dopisano daty życia, pełne imię zamiast inicjału oraz

		zmieniono szyk
s. 61, akapit drugi	s. 70-71	Słowo „falszywy” zamieniono na słowo „bezpodstawny”.
s. 61-62, akapit ostatni oraz s. 61 oraz cytat kończący się na s. 62	s. 71, akapity przedostatni i ostatni	Zlikwidowano numerację w cytacie (oraz cudzysłów).
s. 63, akapit pierwszy	s. 72, akapit pierwszy	Dodano „rzymskokatolickiego”
s. 63, akapit drugi (bez ostatnich dwóch zdań) oraz druga część akapitu trzeciego	s. 72, akapit drugi	„Usunęli księży mariawitów z miast na wiejskie parafie” zamieniono na „usuwając księży mariawitów z miast i kierując ich do pracy na wiejskie parafie”.
s. 63-64	s. 72, akapit przedostatni	Zmieniono szyk oraz dwukrotnie słowo „pod” zamieniono na słowo „koło”
s. 64. akapit drugi (od słów „w okresie rozłamu”)	s. 72-73	Słowo „wikariuszem” zastąpiono słowem „duchownym. Dodano słowa „jeśli ten nie był mariawitą”
s. 64-65	s. 73, akapit ostatni	„Kiedy” zamieniono na „gdy”. Inicjał zastąpiono pełnymi imionami
s. 66, akapit drugi	s. 74, akapit drugi	Skreślono słowo „chorych”.
s. 68, akapit drugi	s. 75, akapit drugi	Zamiast inicjału użyto pełne imiona.
s. 70, akapit trzeci	s. 76-77	Dodano lata życia poszczególnych biskupów
s. 70, od akapit czwarty	s. 77, początek akapitu drugiego	Przestawiono szyk w pierwszym zdaniu.
s. 73-74, akapit przedostatni oraz ostatni (kończący się na s. 74)	s. 79, akapity trzeci i czwarty	Dopisano imiona zakonne. Inicjał zastąpiono pełnym imieniem
s. 74, akapit trzeci	s. 79-80	Dopisano lata życia
s. 76, akapit przedostatni	s. 82, od trzeciego wersu od góry	Usunięto „i” na początku zdania.
78, akapit trzeci od końca	s. 83, akapit drugi	Usunięto słowa „czas jubileuszu trwał”

s. 80, akapit pierwszy	s. 84, od wersetu 12 od góry	Zamiast inicjału zapisano pełne imię
s. 83, akapit czwarty	s. 90, akapit drugi	Wprowadzono nawias
s. 83, akapity przedostatni i ostatni (od słów „do szybkiego”)	s. 90, akapity trzeci i czwarty	Zamiast inicjału wpisano pełne imię
s. 90, akapit ostatni	s. 105-106	Wpisano pełne imiona oraz daty życia

Pozostałe teksty zapożyczono, dokonując niewielkich zmian. W nielicznych przypadkach zapożyczone teksty zostały sparafrazowane. Czasami wraz z parafrazą zmieniono kolejność następujących po sobie zdań.

Tabela III. Przykład tekstu zapożyczonego z niewielkimi zmianami (zmiany zaznaczono podkreśleniem)

Mariawityzm, Studium historyczne, s. 10	Praca doktorska, s. 16
<p>Sytuacja życia religijnego zmieniła się nieco w latach osiemdziesiątych XIX wieku, <u>kiedy to zaczęły się rozwijać ukryte stowarzyszenia zakonne</u>. Ich opiekunem i kierownikiem duchowym był kapłan i zakonnik zgromadzenia O.O. kapucynów – O. Honorat Waclaw Koźmiński z Zakroczymia, <u>a potem</u> w Nowym Mieście nad Pilicą.</p> <p>Zakonnicy i zakonnice, zwane również „<u>skrytkami</u>”, zachowywały różne pozory życia nieklasztornego. Szczególnie rozwijały się stowarzyszenia tercjarskie oparte na III Regule św. Franciszka, prowadzące różnorodną działalność społeczną, jako nauczycielski, pielęgniarki. Pomoce domowe, szwaczki, itp. Nie mieszkali w klasztorach, a w tzw. przytuliskach i ubierali się po świecku. Wobec niemożliwości rządowego zatwierdzenia stowarzyszeń, ich członkowie ukrywali swą działalność przed władzami i społeczeństwem.</p> <p>Zakonnica, a potem założycielką jednego z ukrytych zakonów (stowarzyszeń) żeńskich była Feliksa Kozłowska, używająca także imienia Felicja. W zakonie otrzymała imiona Maria Franciszka, a przez siostry</p>	<p>Sytuacja życia religijnego zmieniła się nieco w latach osiemdziesiątych XIX wieku. <u>Wówczas to zaczęły powstawać i rozwijać się ukryte stowarzyszenia zakonne</u>. Ich opiekunem i kierownikiem duchowym był kapłan i zakonnik zgromadzenia O.O. Kapucynów – O. Honorat <u>Florentyn</u> Waclaw Koźmiński (1829-1916) z Zakroczymia, <u>zamieszkały następnie</u> w Nowym Mieście nad Pilicą¹, <u>beatyfikowany przez papieża Jana Pawła II w 1988 roku</u>.</p> <p>Zakonnicy i zakonnice, zwane również <u>skrytkami</u>, zachowywały różne pozory życia nieklasztornego. Szczególnie rozwijały się stowarzyszenia tercjarskie oparte na III Regule św. Franciszka <u>z Asyżu</u>, prowadzące różnorodną działalność społeczną, jako nauczycielski, pielęgniarki. Pomoce domowe, szwaczki, itp. Nie mieszkali w klasztorach, a w tzw. przytuliskach i ubierali się po świecku. Wobec niemożliwości rządowego zatwierdzenia stowarzyszeń, ich członkowie ukrywali swą działalność przed władzami i społeczeństwem.</p> <p>Zakonnica, a potem założycielką jednego z ukrytych zakonów (stowarzyszeń) żeńskich była Feliksa Kozłowska, używająca</p>

1 P. Litwiński, Ojciec Honorat z Białej – Kapucyn, Warszawa 1939.

zakonne była nazywana „ <u>Mateczka</u> ”. Zwrotu takiego siostry zakonne używały <u>dobrotliwie</u> wobec przełożonych żeńskich zgromadzeń zakonnych. W odniesieniu do Feliksy Kozłowskiej określenie „Mateczka” rozpowszechniło się i było używane przez ogół mariawitów.	także imienia Felicja. W zakonie otrzymała imiona Maria Franciszka, a przez siostry zakonne była nazywana <u>Mateczką</u> . Zwrotu takiego siostry zakonne używały <u>famiłarnie</u> wobec przełożonych żeńskich zgromadzeń zakonnych. W odniesieniu do Feliksy Kozłowskiej określenie „Mateczka” rozpowszechniło się i było używane przez ogół mariawitów.
---	---

Różnice pomiędzy powyższymi tekstami dotyczą przede wszystkim strony edycyjnej i polegają na innym umieszczaniu wcięć akapitowych. Dla utrudnienia identyfikacji obu tekstów Autor Doktoratu opuszcza niektóre fragmenty pracy Stanisława Rybaka bądź też zmienia kolejność następujących po sobie zdań.

Tabela IV. Przykład zmiany kolejności zdań

Mariawityzm, Studium historyczne, s. 9	Praca doktorska, s. 15
Duchowieństwo Królestwa Polskiego, odmiennie niż pod zaborem pruskim i austriackim, cechował niski poziom intelektualny. Jedyną wyższą uczelnią teologiczną dla całego zaboru rosyjskiego, łącznie z Królestwem, była od 1867 roku Akademia Duchowna w Petersburgu.	Jedyną wyższą uczelnią teologiczną dla całego zaboru rosyjskiego, łącznie z Królestwem, była od 1867 roku Akademia Duchowna w Petersburgu ² . Duchowieństwo Królestwa Polskiego, odmiennie niż pod zaborem pruskim i austriackim, cechował niski poziom intelektualny.

Autor pracy doktorskiej stara się też nieco innymi słowy rozpoczynać zapożyczone akapity. Od czasu do czasu zmienia nieco szyk poszczególnych zdań, a także ich brzmienie – pozostawiając jednak niezmienną treść.

Tabela III. Przykład tekstu zawierającego znaczniejszą liczbę zmian

Mariawityzm, Studium historyczne, s. 9	Praca doktorska, s. 15
Pod koniec XVIII wieku, po dokonanych rozbiórach, Polska zniknęła z politycznej mapy Europy. Naród polski rozpoczął próby odzyskania niepodległości, szczególnie w drodze zbrojnych powstań. Ich klęski jednakże powodowały dalsze ograniczenia praw obywatelskich przez zaborców. Stłumienie powstania styczniowego 1963 roku zapoczątkowało okres represji w	Po dokonanych rozbiórach w XVIII wieku, Polska całkowicie została wykreślona z politycznej mapy Europy. Naród polski rozpoczął próby odzyskania niepodległości, szczególnie w drodze zbrojnych powstań. Niepodległościowe dążenia narodu polskiego, były przyczyną dalszych ograniczeń praw obywatelskich przez zaborców

2 E. Warchoł, Proces wydzielenia się..., dz. cyt., s. 19-21.

stosunku do Polaków ze strony władz carskich. Ogłosiły one zakaz zakładania w Królestwie Polskim odrębnych polskich organizacji, nawet filantropijnych. Polskie stowarzyszenia mogły istnieć w zasadzie `tylko wyjątkowo, na mocy specjalnego carskiego zezwolenia.

Uległo również znacznemu pogorszeniu położenie Kościoła rzymskokatolickiego w Królestwie Polskim. W 1864 roku został wydany ukaz carski o kasacie klasztorów. Działalność Kościoła została ograniczona, nieliczni biskupi zawiadywali równocześnie kilkoma diecezjami, byli szykanowani, a ze Stolica Apostolską porozumiewali się za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Petersburgu.

Stłumienie powstania styczniowego 1963 roku zapoczątkowało okres represji ze strony władz carskich w stosunku do Polaków.

Ogłosiły one zakaz zakładania w Królestwie Polskim odrębnych polskich organizacji, nawet filantropijnych. Polskie stowarzyszenia mogły istnieć w zasadzie `tylko wyjątkowo, na mocy specjalnego carskiego zezwolenia.

Uległo również znacznemu pogorszeniu położenie Kościoła rzymskokatolickiego w Królestwie Polskim. W 1864 roku został wydany ukaz carski o kasacie klasztorów. Działalność Kościoła rzymskokatolickiego została ograniczona. Pozostało niewielu biskupów, którzy kierowali równocześnie kilkoma diecezjami. Biskupi ci byli szykanowani przez Rosjan, a ze Stolica Apostolską porozumiewali się za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Petersburgu.

W przypadku zapożyczenia obszernych passusów, Autor pracy doktorskiej umieszcza je w różnych miejscach swojej dysertacji. Np. dalsza część tekstu ze strony 10 książki S. Rybaka - - zacytowanego w Tabeli I – w pracy doktorskiej umieszczona została na str. 18-20.

b) rodzaj zapożyczeń

Autor dysertacji wykorzystał w swojej pracy obszerne passusy książki S. Rybaka o Mariawityzmie – wklejając je najczęściej *in extenso*. Nie zapożyczył jednak stamtąd ani tytułu pracy, ani planu. Plan doktoratu różni się zasadniczo od struktury książki Rybaka.

c) Sposób zapożyczenia

Autor rozprawy doktorskiej z zasady nie używa cudzysłowów – nawet w tych fragmentach, które stanowią cytaty źródłowe (które w publikacji Rybaka oznaczone były cudzysłowem). Autor nie wyjaśnił tego we wstępie pracy, jednak z kontekstu wynika, iż zamiast cudzysłowu stosuje druk pochyły (kursywę). Kursywę tę stosuje jednak jedynie w przypadkach cytatów źródłowych. Teksty zapożyczone z pracy S. Rybaka, które nie są cytatami z innych źródeł lub opracowań, nie zostały oznaczone kursywą.

Książka S. Rybaka powołana została w przypisach dolnych ośmiokrotnie:

- w przypisie nr 4 (s. 15),
- w przypisie nr 21 (s. 22),
- w przypisie nr 27 (s. 24),
- w przypisie nr 53 (s. 31),
- w przypisie nr 71 (s. 42),

- w przypisie nr 72 (s. 42);
- w przypisie nr 109 (s. 74),
- w przypisie nr 117 (s. 81).

Przypis nr 4 umieszczono na stronie 15 pracy - na końcu drugiego akapitu. Zapewne miało oznaczać, że treści znajdujące się w powoływanej książce wykorzystane zostały w tym właśnie akapicie. Tekst tego akapitu nie został jednak objęty cudzysłowem ani też kursywą. Tymczasem tekst zawarty w tym akapicie – a także w akapicie poprzedzającym oraz następnym – jest identyczny z tekstem opublikowanym na stronach 9-10 porównywanej pracy.

Przypis nr 21 umieszczono na stronie 22 – na końcu pierwszego akapitu. W przypisie tym wskazano, iż wykorzystane w sygnowanym akapicie treści znajdują się na stronach 10-13 pracy S. Rybaka. Tekstu tego nie oznaczono kursywą (ani cudzysłowem), tymczasem jest on identyczny z tekstem znajdującym się na s. 13 pracy S. Rybaka.

W przypisie nr 27 - umieszczonym na s. 24 przy nazwisku J. Kowalskiego – wskazano strony 10-13 pracy S. Rybaka. W tym miejscu nie ma żadnych zapożyczonych tekstów z porównywanej pracy.

W przypisie nr 53 znajduje się tekst skopiowany ze s. 22 porównywanej pracy. Przypis ten umieszczono na końcu zdania, które nie zostało przejęte z pracy S. Rybaka. Przejęty został natomiast obszerny, kilkustronicowy tekst, który znajduje się za tym przypisem.

Na stronie 42 dysertacji dwukrotnie zasygnowano w przypisach książkę autorstwa S. Rybaka. Odwołano się w nich do strony 67 porównywanej pracy. Tymczasem na stronie 67 wskazywanej książki nie ma żadnego tekstu – są tam opublikowane jedynie ilustracje.

Z kolei na stronie 74 pracy umieszczony został przypis nr 109. W przypisie tym przywołano stronę 24 z książki S. Rybaka. Tymczasem pierwsza połowa strony 22 Rybaka została - i owszem – skopiowana do doktoratu, ale nie na stronie 74, lecz na stronie 32. Natomiast tekst oznaczony przypisem nr 109 jest kalką tekstu zamieszczonego na stronach 63-66 porównywanej pracy

Ostatni z przypisów wskazuje prawidłowo miejsce w pracy Rybaka, z którego został on skopiowany. Jednakże odwołanie to jest nieco mylące. Przypis ten brzmi: Opis według: Informacje o Kościele Starokatolickim Mariawitów, Płock 1989, s. 14-16. zob. też S. Rybak, Mariawityzm. Studium historyczne..., dz. cyt., s. 76.

Z umieszczonych w pracy doktorskiej przypisów nie wypływa zatem informacja, że teksty porównywanej książki zostały przejęte *in extenso*. Wynika z nich jedynie, że treści zawarte w kilku określonych fragmentach dysertacji zostały zaczerpnięte z informacji zawartych na wskazanych stronicach pracy Rybaka. Trzeba też zauważyć, iż przypisy przywołujące pracę Rybaka umieszczone zostały dość przypadkowo, a być może nawet pełnią funkcję dezinformacyjną, skoro odsyłają nie do tych tekstów które w danym miejscu zostały rzeczywiście skopiowane - lecz do innych tekstów. Zapewne zamiarem autora było, aby umieszczone przypisy nie naprowadzały przypadkowego czytelnika na miejsca, które skopiowane zostały do pracy doktorskiej.

4. Charakter wzajemnych zależności z pracą K. Łojka

Różnice pomiędzy tekstem dysertacji znajdującym się na stronach 94-103, 108-157, 159-170, 173-176, 194-219 a tekstem porównywanej książki S. Łojka są tak niewielkie, iż

można śmiało twierdzić, iż teksty te są bliźniacze. Identyczny jest nie tylko tekst główny, ale również przypisy. Ujawnione zależności dotyczą również systematyki porównywanych prac, chociaż samo brzmienie tytułów rozdziałów i podrozdziałów jest nieco zmienione.

Zauważone różnice pomiędzy porównywanymi tekstami wynikają przede wszystkim z faktu zmiany kolejności podrozdziałów w czwartym rozdziale dysertacji. K. Łojek, opisując skutki mariawickiego rozłamu, najpierw omówił Starokatolicki Kościół Mariawitów, a potem Katolicki Kościół Mariawitów, zaś P. Czarnecki uczynił odwrotnie. Pozostałe zmiany mają charakter kosmetyczny i polegają na:

- ujęciu imion zakonnych w nawias (s. 114, s. 121, , s. 122, s. 199);
- zamianie pojedynczych słów na bliskoznaczne (np. na s. 115 słowo „niedorzeczne” zostało zamienione na słowo „nieczyste”; na s. 118 słowo „utrzymywał” zastąpione zostało słowem „argumentował”, na s. 169, w trzecim wersecie słowo „feldmanowców” zamieniono na „biskupa Feldmana”, na s. 204, na początku drugiego akapitu, słowo „sprzecznością” zastąpiono słowami „za sprzeczność”;
- usunięciu lub dopisaniu jednego lub kilku słów (np. s. 115, początek akapitu drugiego; s. 116, początek ostatniego akapitu, s. 118, początek drugiego akapitu, s. 118, początek piątego akapitu, s. 119, początek ostatniego akapitu, s. 123, początek ostatniego akapitu, s. 139, początek strony, s. 147, ostatnie zdanie, s. 151, początek ostatniego akapitu;
- utworzeniu lub zlikwidowaniu w tym samym tekście akapitów (s. 115, s. 123, s. 126, s. 133, s. 134, s. 143, s. 151, s. 152, s. 153, s. 154, s. 170, 173, s. 199);
- usunięciu interpunkcji przy wyliczeniach (s. 127, s. 140, s. 14, s. 144, s. 163).

W kilku przypadkach mamy do czynienia ze sparafrazowaniem tekstu (s. 140 - akapit drugi, s. 146 - akapit drugi, s. 168 - akapit trzeci).

5. Wnioski

Recenzowana rozprawa doktorska nie jest dziełem oryginalnym, a liczba stwierdzonych zapożyczeń jest znaczna. Co najmniej 80% tekstu zamieszczonego w części merytorycznej pracy nie jest autorstwa prof. dr hab. Pawła Czarneckiego, lecz została zaczerpnięta z dwóch dzieł, których autorem on nie jest. Pozostała część pracy bądź jest autorstwa prof. Pawła Czarneckiego, bądź została przejęta przez niego z innych, nieznanych recenzentowi utworów.

Wspomniane zapożyczenia mają różny charakter, dlatego też odrębnie należy odnieść się do stwierdzonych zapożyczeń z książki S. Rybaka oraz identycznych tekstów zauważonych w książce K. Łojka.

a) Zapożyczenia z książki S. Rybaka

W przypadku zapożyczeń z książki S. Rybaka pt. *Mariawityzm. Studium historyczne* mamy do czynienia z oczywistym plagiatem, czyli z przypisaniem sobie przez Pawła Czarneckiego autorstwa obszernych fragmentów tego dzieła. Jest to plagiat złożony o cechach plagiatu redakcyjnego. Prof. dr hab. Paweł Czarnecki „zmontował” część swojego dzieła w oparciu o utwory innego twórcy poprzez stworzenie zlepku nie wskazanych przypisem cytatów. Ze względu na fakt, iż do recenzowanej pracy inkorporowane zostały bardzo obszerne fragmenty książki autorstwa S. Rybaka, plagiat ten zakwalifikować należy jako jawny.

Prof. dr hab. Paweł Czarnecki – korzystając ze statusu strony postępowania – argumentuje, iż:

- książka S. Rybaka jest powoływana w rozprawie doktorskiej zarówno w przypisach, jak i w bibliografii;
- podobieństwa z tekstem w/w książki wynikają z faktu, iż autor dysertacji miał dostęp do tych samych materiałów źródłowych, do których odwoływał się S. Rybak;

Odnosząc się do powyższych argumentów, stwierdzić należy, co następuje. W poprzednich punktach niniejszej recenzji wykazano, że powoływanie przez P. Czarneckiego publikacji S. Rybaka w przypisach miało charakter głównie dezinformujący. Przede wszystkim z przypisów tych (jak i z tekstu głównego) nie wynika, że teksty z książki S. Rybaka przytaczane są *in extenso*. Ponadto większość z tych przypisów podstępnie odwoływała się nie do tych tekstów, które aktualnie są kopiowane, ale do innych miejsc książki. Z przypisów tych w żaden sposób nie wypływa informacja, że kilkadziesiąt stron książki S. Rybaka zostało inkorporowanych do pracy doktorskiej *in extenso*.

Prof. Czarnecki w swoich pismach ponadto podnosi, iż podobieństwa porównywanych tekstów wynikają z faktu, że obaj autorzy wykorzystywali te same źródła. Suponuje tym samym, że podobieństwa te są przypadkowe, a nawet nieuniknione.

Skoro prof. Czarnecki korzystał z tych samych źródeł i nie miał nowej koncepcji realizacji zamierzonego tematu – to dlaczego podejmował się przygotowania dzieła, które nie miało szans stać się dziełem oryginalnym?

Przede wszystkim jednak nie wytrzymuje krytyki argument o przypadkowym charakterze przedmiotowych zapożyczeń, bowiem redaktor tekstu dysertacji doktorskiej, najwięcej wysiłku włożył właśnie w to, aby zakamuflować dokonywane przez siebie zapożyczenia. Proszę zauważyć, iż różnice pomiędzy tekstem opublikowanym w książce S. Rybaka a paralelnymi fragmentami rozprawy doktorskiej polegają głównie na łączeniu akapitów oraz zmienianiu słów rozpoczynających akapity. W procederze tym chodziło zatem głównie o to, aby paralelne teksty różniły się wzrokowo i aby plagiat nie został wykryty przez przypadkowego czytelnika. Wykryte oszustwo dokonano zatem z pełną premedytacją i o żadnej przypadkowości nie może być mowy.

b) Problem identyczności tekstu opublikowanego w książce K. Łojka z obszernymi fragmentami pracy

Jak zauważono powyżej, cały niemal tekst opublikowany w książce K. Łojka znajduje się w recenzowanej rozprawie doktorskiej – i to najczęściej w brzmieniu identycznym. Jak wynika jednak z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, prof. dr hab. P. Czarnecki nie dokonał plagiatu książki autorstwa S. Łojka, gdyż książka ta opublikowana została już po obronie doktoratu. Oznaczać to może tylko jedno: tekst książki K. Łojka oraz tekst dysertacji doktorskiej, znajdujący się na stronach 94-103, 108-157, 159-170, 173-176, 194-219 zostały zaczerpnięte ze wspólnego źródła (opracowania), które umownie nazwiemy „źródłem Q”.

W aktach sprawy znajduje się oświadczenie prof. dr hab. Wojciecha Słomskiego z dnia 10 marca 2014 r., zawierające sugestię, że dwa identyczne teksty zauważone w porównywanych pracach, powstały niezależnie od siebie – na podstawie materiałów (dokumentów, wycinków prasowych, kserokopii oraz innych materiałów dotyczących starokatolicyzmu), które prof. Słomski zebrał i przekazał jednocześnie „zainteresowanym tematyką starokatolicką, a szczególnie tematyką mariawicką p. Krzysztofowi Łojkowi oraz p. Pawłowi Czarneckiemu”.

Sugestia ta jest niedorzeczna – nie jest bowiem rzeczą praktycznie możliwą – aby dwóch autorów napisało jednocześnie identyczny ponad stu dwudziesto stronicowy tekst, zawierający identyczne przypisy, a w dodatku identyczne aneksy – nawet w sytuacji, gdyby dysponowali identycznym materiałem źródłowym.

Zauważyć ponadto należy, iż prof. Słomski nie kreuje się na wiarygodne źródło osobowe w niniejszej sprawie. Nie trudno zauważyć, że w jego przypadku zachodzi kolizja interesu. Prof. Słomski funkcjonuje przecież w strukturach Uczelni, której rektorem jest prof. dr hab. Paweł Czarnecki. Zachodzi zatem tutaj ewidentny stosunek podległości.

W piśmie z dnia 22 kwietnia 2014 r. (w aktach sprawy) skierowanym do Rektora ChAT prof. Słomski oświadczył, iż o opublikowaniu książki autorstwa K. Łojka dowiedział się „z doniesień medialnych”. A przecież książkę tę wydała spółka cywilna Europejskie Kolegium Edukacji, której Słomski jest założycielem i współnikiem, a działalność wydawnicza tej spółki prowadzona jest pod adresem zamieszkania prof. Słomskiego...

Dowód: Zaświadczenie o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej z dnia 6 lipca 2006 r. - w aktach sprawy.

Choćby z powyższych względów oświadczenie złożone przez prof. Słomskiego w przedmiocie przekazania nieokreślonych materiałów źródłowych jednocześnie dwom osobom: K. Łojkowi i P. Czarneckiemu należy uznać za niewiarygodne.

Reasumując. Identyczne teksty zawarte w dysertacji doktorskiej prof. dr. hab. Pawła Czarneckiego oraz w publikacji K. Łojka sporządzone zostały na podstawie tekstu pierwotnego Q, którego autorstwo nie zostało ustalone. Nie oznacza to jednak, że prawa autorskie nieustalonego z imienia i nazwiska autora tekstu nie są chronione.

Nawet w sytuacji, gdyby autor pracy zezwolił innej osobie na przepisanie jego pracy, mielibyśmy do czynienia co najmniej z naruszeniem dobrych obyczajów w nauce.

Tak: Wyrok WSA w Warszawie z dnia 4 czerwca 2007 r., I SA/Wa 325/07

Zauważyć ponadto należy, iż plagiatem jest każda sytuacja, w której następuje wprowadzenie w błąd co do autorstwa. Wydaje się, że taka sytuacja ma miejsce w analizowanym przypadku. Ponieważ jednak istnieją pewne wątpliwości co do tego czy i z jakim plagiatem mamy tutaj do czynienia, należy przyjąć korzystniejszą interpretację dla zainteresowanego, a mianowicie że w odniesieniu do tekstów znajdujących się na stronach 94-103, 108-157, 159-170, 173-176, 194-219 recenzowanej pracy, nastąpiło jedynie naruszenie dobrych obyczajów w nauce.

6. Konkluzja

Stwierdzam, iż **stopień naukowy doktora nauk teologicznych, nadany został prof. dr. hab. Pawłowi Czarneckiemu na podstawie rozprawy doktorskiej *Geneza, przebieg i skutki rozłamu w Starokatolickim Kościele Mariawitów w Polsce w roku 1935, która powstała z naruszeniem prawa autorskiego oraz dobrych obyczajów w nauce.***

W przypadku zapożyczeń znajdujących się na stronach 15-16, 18-22, 27-86, 88-93, 105-106 dysertacji, mamy do czynienia z ewidentnym plagiatem, czyli przypisaniem sobie obszernych passusów pracy autorstwa S. Rybaka pt. *Mariawityzm. Studium historyczne*. Jest to plagiat o charakterze redakcyjnym, tzn. że rozdział pierwszy oraz fragment rozdziału drugiego dysertacji zostały „zmontowane” poprzez stworzenie zlepkę nie wskazanych przypisem cytatów.

Odnośnie fragmentów zamieszczonych na stronach 94-103, 108-157, 159-170, 173-176, 194-219 dysertacji, to zostały one przejęte na zasadzie „kopiuj-wklej” z tekstu

opracowanego przez nieznanego autora i prawdopodobnie za jego zgodą. Z tekstu tego korzystał również K. Łojek (choć nie można też wykluczyć, że to właśnie K. Łojek jest autorem tekstu Q). Mamy tutaj niewątpliwie do czynienia z naruszeniem dobrych obyczajów w nauce. Naruszenie to polega na tym, iż autor dysertacji nie ujawnił faktu, iż przygotowując rozprawę doktorską korzystał z opracowania, innego autora, a tym samym nie ujawnił jaki był cel i sposób jego wykorzystania. Przyjęcie interpretacji, iż dwaj autorzy napisali niezależnie od siebie identycznie brzmiące ponad stu dwudziesto stronicowe teksty, było by niedorzecznością. Tym bardziej, że mamy już pewność, iż prof. dr hab. Paweł Czarnecki świadomie naruszył prawa autorskiego innego autora – a więc na pewnym etapie swego rozwoju – nie wykazywał się oczekiwaną rzetelnością w prowadzeniu badań.

Na podstawie art. 29a ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki **wnoszę o podjęcie decyzji stwierdzającej nieważność postępowania w sprawie nadania Pawłowi Czarneckiemu stopnia doktora nauk teologicznych**, ewentualnie (w zależności od przyjętej procedury) o uchylenie uchwały Rady Wydziału Teologicznego Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej z dnia 17 czerwca 2004 r. o nadaniu Pawłowi Czarneckiemu stopnia doktora nauk teologicznych.

Uniwersytet Opolski
Katedra Prawa Administracyjnego
prof. zw. dr hab. *Artur Mezglewski*
Kierownik Katedry